

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО МАРШРУТУ

Для того, щоб створити та реалізувати клієнтам туристичний продукт (тур) необхідно здійснити відповідне планування, пов'язане із організацією та проведенням туристичної подорожі по певному маршруту. Згідно загальноприйнятого визначення, туристичний маршрут – попередньо намічений шлях туристичної подорожі (туру, екскурсії, походу), що характеризується визначеним порядком пересування туристів через певні географічні пункти / об'єкти. Туристичний маршрут є невід'ємною складовою комплексного туристичного продукту – туру. Етапи розробки туристичного маршруту певного туру у контексті формування цього туру зображено на рис. 1.

Просторове (дещо неточні, але широко вживані терміни “територіальне”, “географічне”) планування туристичного маршруту є одним із етапів створення турпродукту. У ряді джерел із організації туристичної діяльності [1,2 та ін.] пропонується методика різних видів планування: як від часового планування створення окремого турпродукту (туру), так і до планування всієї діяльності туристичного підприємства. Проте, і у спеціальній туристичній літературі, і у туристично-географічній літературі не знайшло повного відображення саме просторове планування туристичного маршруту. У даній статті розглянемо основи просторового планування туристичного маршруту.

В основі просторового планування туристичного маршруту лежить визначення, розробка а також зображення у вигляді схеми / картосхеми (на папері, чи на моніторі комп'ютера) траси туристичного маршруту, що проходить по певній території (на суші) чи акваторії (на воді: наприклад, під час морських та річкових круїзів), а також по аероторії (у повітрі: наприклад, подорожі на повітряних кулях, літаками регулярних авіарейсів чи екскурсійними гелікоптерами). Малопоширені, проте існують як явище туристичні маршрути під землею (лабіринти підземних печер і шахт) і в сфері (космічні тури). Особливо детально розробляється і затверджується туристичний маршрут при туристичному поході – туристичній подорожі, що забезпечує задоволення оздоровчих і пізнавальних потреб туристів із застосуванням активних засобів пересування.

Туристичні маршрути визначаються у турах, які мають складну трасу, що проходить через багато географічних пунктів і / або здійснюються на порівняно великі відстані, зокрема у транспортних турах. При стаціонарному туризмі скласти маршрут, а тим більше представляти його у вигляді картосхеми немає доцільності. Водночас, майже завжди розробляються та схематично зображаються маршрути туристичних походів та екскурсій.

Маршрути туристичних подорожей вказуються туристичними фірмами у програмі обслуговування та рекламних матеріалах. При перевезенні туристів до туристичної дестинації (місця перебування туристів), маршрут перевезення найчастіше вказується двома пунктами: пунктом відправлення і пунктом прибуття, а якщо є пункт пересадки, то вказується ще й цей пункт. При переміщенні туристів у межах туристичної дестинації на великі відстані маршрут їх подорожі вказується детально.

Опорними пунктами маршруту туру, походу чи екскурсії є географічні об'єкти, які не лише мають відомі назви і через які проходить траса маршруту, а, перш за все, ті пункти, де передбачена зупинка мандрівників: довготривала (на ночівлю), а інколи й короткочасна. Хоча деколи, особливо при великій відстані між двома пунктами зупинки, між цими для орієнтації вказується й географічний об'єкт, через який мандрівники прямують без зупинки. У маршруті туру цим об'єктом може бути найбільш знаменитий своїми туристичними ресурсами населений пункт.

Загалом опорними пунктами маршруту туру найчастіше є поселення і порти, рідше – інші географічні об'єкти: національні парки, туристичні бази, окремі монастирі тощо, до яких можна прив'язати трасу подорожі. Опорними пунктами маршруту екскурсії –

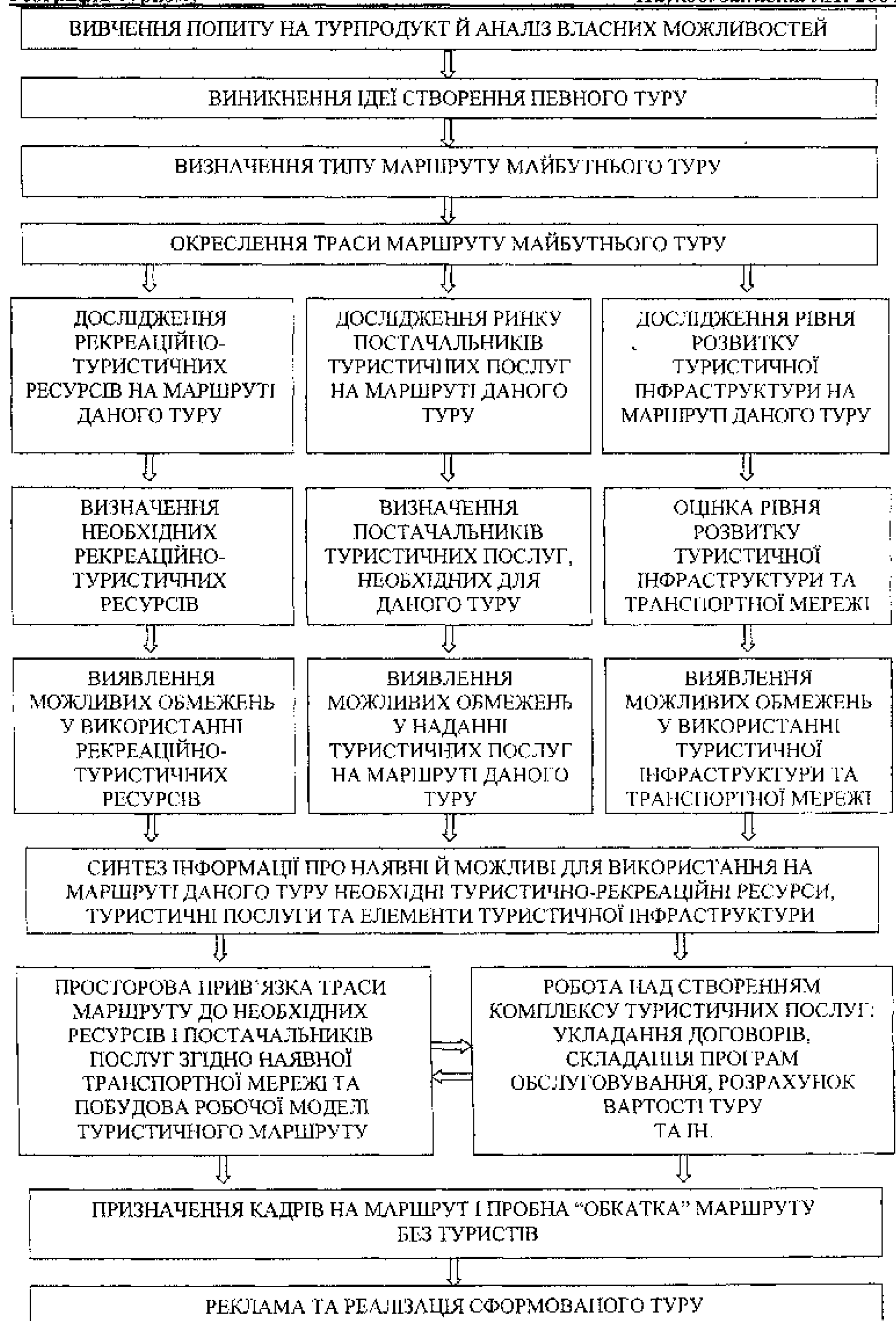

Рис. 1. Основні етапи розробки маршруту туру

антропогенні (зокрема, історико-культурні) і природні об'єкти (пам'ятки, видатні місця тощо), до яких можна прив'язати трасу екскурсії. При туристичних походах опорними пунктами маршруту, до яких можна прив'язати трасу походу здебільше є природні об'єкти: озера, джерела, урочища, гірські вершини тощо, хоча не виключені й антропогенні об'єкти, наприклад туристична база чи міст через річку.

Туристичні маршрути прокладаються тільки через ці поселення і місцевості, країни і регіони, де знаходяться відповідні рекреаційно-туристичні ресурси, необхідні для проведення цієї чи іншої туристичної подорожі. Якщо рекреаційно-туристичні ресурси служать своєрідною сировиною для розробки турпродукту, то якість туристичного обслуговування залежить від стану наявної туристичної інфраструктури, зокрема шляхів сполучення (транспортної мережі). При розробці маршрутів турів та екскурсій, особливо транспортних, наявність транспортної мережі (автомобільних та залізничних шляхів, вокзалів, морських та повітряних ліній, судноплавних річок, каналів та озер, портів, аеропортів тощо) має вирішальне значення, оскільки без цієї мережі неможливе переміщення туристів. Туристичні походи, особливо підвищеної складності, здійснюються по пересічній місцевості, тому у наявності тут транспортної мережі немає потреб, вона необхідна лише для прибуття туристів до пункту початку походу та із кінцевого пункту походу назад. Для окремих засобів активного пересування туристів необхідне відповідне середовище: лижні траси, іподроми, полігони тощо.

Отже, траси туристичних маршрутів планують, орієнтуючи їх як на наявні рекреаційно-туристичні ресурси, так і на "географію" обслуговування, тобто на зони дії тих чи інших постачальників послуг: від готелю чи ресторану, зона дії яких охоплює певне поселення чи його частину, до авіаційної компанії, літаки якої здійснюють польоти на (між)континентальних маршрутах. Головний принцип при плануванні маршруту туристичної подорожі: оптимальне співвідношення мінімальної відстані руху туристів між запланованими постачальниками послуг і рекреаційно-туристичними ресурсами та інших чинників, що впливають на вибір постачальників послуг (їх надійність, пропоновані ціни тощо).

Література:

1. Ильина Е.Н. Туроперейтинг: организация деятельности. – М., 2000. – 256с.
2. Печаяк Л.Л., Телеш П.О. Готельно-ресторанний бізнес: Менеджмент. -- К., 2003. – 348с.

Summary:

The theoretical aspects of the usage of geographical object in the territorial planning of itineraries of travel are deal with in the article. Expected travel plans have dealings with expected recreation activity tourists in the travel destination.